

הנחיות למענה בבחינות הבגרות

זהירות ספוילר!

אין בדברים המצורפים כאן שום חידוש, שום מהפכה, שום פרץ יצירתיות. המדובר בסך הכל בריכוז ההנחיות, העלאה בכתב של התורה שבעל פה שלנו, הבהרה חשובה למורים הצעירים, והבהרה לא פחות חשובה למורים המבוגרים שכבר שוכחים (נו, הטבע עושה את שלו...)

א. מילות 'הקוד':

הצג או תאר: הצגה/תיאור של התופעה, הפעולה, האירוע, התהליך הנדרשים בשאלה, בלי להסביר את הסיבות להתהוותם או את התוצאות/השפעות שלהם.

הסבר: הצגה/תיאור של התופעה, הפעולה, האירוע, התהליך הנדרשים בשאלה, תוך התייחסות לסיבות (גורמים) להתהוותם והתוצאות/השפעות שלהם, כולל הבאת דוגמה.

השווה: עריכת השוואה בין שני עניינים מבוקשים, על פי קריטריונים והבהרת הדומה והשונה בכל אחד מהקריטריונים שהוצעו.

הדגם: הבאת דוגמה מפורטת הממחישה את העניין המבוקש.

ב. מספר הפריטים בתשובה:

כאשר צוין מספר הפריטים (הצג 2 גורמים) – יש לענות על פי הנדרש. אם הנבחן ענה מעבר לנדרש, המעריכים ייקראו בדרך כלל את כל התשובה ויבחרו את הפריטים הטובים ביותר. אך הרחבת התשובה מעבר לנדרש עלולה לגרום למצוקת זמן לנבחנים.

כאשר לא צוין מספר הפריטים (בכוונה, לא שכחנו!) – יש לפרט 3 פריטים.

רצוי להתחיל בפריט הטוב ביותר, שכן זה גם הפריט שיקבל את הניקוד הגבוה ביותר. ועם זאת – אל דאגה! הפריט הטוב ביותר, גם כשהוא אחרון – הוא שיקבל תמיד את הניקוד הגבוה ביותר.

ולמה לעיתים לא מציינים מפורשות את מספר הפריטים? כדי לאפשר לנו להקל על הנבחנים בעת הבדיקה. אם נציין מלכתחילה 3 פריטים – לא נוכל לדרוש רק 2 בעת הבדיקה, גם אם לאחר בדיקת המדגם יהיה ברור לנו שרוב התלמידים לא ידעו יותר מאשר 2 פריטים. אם נדרוש מפורשות מלכתחילה רק 2 פריטים (כאשר קיימות אפשרויות רבות נוספו) הרי כל פריט יקבל ניקוד גבוה יותר, ומי שלא ידע אחד מהם – יפסיד ובגדול. אי לכך אנו מעדיפים, לעיתים, לנקוט בלשון מעורפלת (אנחנו רגילים מ'בלפור'), לטובת כל הצדדים המעורבים, ובעקבות תוצאות המדגם להתגמש בבדיקה, במידת הצורך, ולדרוש בסופו של דבר רק 2 פריטים.

ג. התייחסות לקטע מקור:

שאלות על קטע מקור מחיבות התייחסות לקטע המקור. המקור אינו כולל הסבר אלא מספק רמזים, ביטויים, דוגמאות, כותרות. הנבחנים הם שצריכים להציג/להסביר את הדברים.

שאלות על טקסט: על הנבחנים לענות על פי הנמצא בטקסט. כלומר - עליהם לעגן את תשובתם בתכנים הנמצאים בטקסט, תוך שימוש בשפתם. אין להסתפק בהעתקת משפטים שלמים מתוך הטקסט, אך אין מניעה

להוסיף ציטוט (אל דאגה – איננו מורידים ניקוד על כך).

כאשר המטלה היא – הסבר על פי הקטע – עליהם לעגן את התשובה בטקסט ולהוסיף מידע מתוך מה שנלמד בעניין זה בכיתה.

כאשר המטלה היא – הסבר על פי הקטע ועל פי מה שלמדת – יש לעגן את התשובה בקטע, להוסיף מידע על הגורמים/תופעות המוזכרות בקטע זה, ולהוסיף התייחסות לגורמים/תופעות נוספות עליהן למד, גם אם אינן מוזכרות בקטע.

שאלות הכוללות מקורות חזותיים: גם כאן על הנבחנים לעגן את תשובתם במה שנמצא בקטע המקור שלפניהם. העיגון יתבצע באמצעות תיאור המופיע במקור ורלוונטי לתשובה, (כגון פריט בקריקטורה או בכרזה, נקודת ציון במפה), והסברו בהרחבה על פי הנלמד בכיתה.

חלוקת הניקוד:

- אם המטלה היא הסבר והנבחן¹ רק הציג - יקבל עד 70% מהניקוד על פי טיב התשובה.
- אם המטלה היא הסבר והנבחן רק ציין (כתב בראשי פרקים בלבד) - יקבל עד 60% מהניקוד, על פי טיב התשובה.
- אם המטלה היא הצג והנבחן רק ציין – יקבל עד 70% מהניקוד, על פי טיב התשובה.
- אם הנבחן ענה תשובה העונה על דרישות השאלה(ענה על מטלה ויש לה ביטוי בקטע), אך לא ביסס וקשר לקטע – יקבל עד 60% מהניקוד, על פי טיב התשובה. אך אם הנבחן ענה תשובה נכונה שאין לה כל ביטוי בקטע – לא יקבל ניקוד כלל. (לדוגמה – הנבחן התבקש להסביר גורמים לתופעה, על פי קטע מקור. הוא אכן הסביר גורמים, אך כאלה שאינם מופיעים בקטע. במקרה כזה – לא יזכה לניקוד).

¹ הכללים זהים גם לנבחנות, האמינו לי!

- אם ענה באמצעות ציטוט רלוונטי מתוך קטע המקור, בלי הסבר ובלי עיבוד לשפתו – יקבל עד 60% מהניקוד, על פי טיב התשובה. ציטוט בלבד - דינו כרמת 'צייני' ותו לא.

אגדות אורבניות:

- אם נכתוב הרבה הבוחן יחשוב שאנחנו יודעים וייתן לנו נקודות.
- אם אינני יודע את התשובה, אתאר מה שאני רואה בקטע המקור והבוחן כבר ימצא למה זה מתאים.
- אם אכתוב לבוחן מכתבים קורעי לב על מאמצי לעבור את הבחינה – הוא יתרצה וייתן לי נקודות נוספות.
- תשובה ארוכה היא תשובה טובה, תשובה קצרה היא תשובה גרועה.
- אם אין לי מה לכתוב, אחזור שוב ושוב על אותם דברים במילים נרדפות והבוחן יחשוב שהתשובה שלי ארוכה וטובה.
- תשובה חייבת לכלול פסקת פתיחה!

אז זהו שלא!!!

- גם אם נכתוב הרבה, אך לא לעניין, הבוחן פשוט ידע שאיננו יודעים את התשובה.
- תיאור של המופיע במקור מבלי להתייחס לשאלה הוא מיותר לחלוטין. לבוחן ראיה לא פחות טובה וגם הוא רואה מה יש במקור החזותי.
- מכתבים נרגשים לבוחן מועברים לטיפול משמעותי או ייעוצי, אך בכל מקרה – אינם מקנים ניקוד.
- תשובה טובה היא תשובה נכונה היסטורית, בלי קשר לאורכה.
- אם אין לי מה להוסיף לעניין – מוטב שאעבור לתשובה הבאה ולא אייגע את עצמי ואת הבוחן.
- תשובה צריכה להיפתח במשפט פתיחה המגדיר את דרישות המטלה. אין שום צורך ביותר מכך.
- ולא! אין שום מניעה לארגן את התשובה בטבלה.

בהצלחה לכולנו

ד"ר אורנה כץ אתר

מפמ"ר היסטוריה

